

Justyna Górna

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wydział Towaroznawstwa, Katedra
Znormalizowanych Systemów Zarządzania
justyna.gorna@ue.poznan.pl

ZARZĄDZANIE INCYDENTAMI I WYCOFANIE WYROBU Z RYNKU

Streszczenie: W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego muszą się wykazać dużą inicjatywą w zakresie przygotowania się na potencjalne sytuacje kryzysowe. Wymagania prawne obligują przedsiębiorstwa do podjęcia natychmiastowych działań w momencie kiedy okaże się, że produkt, który jest na rynku, może zagrażać zdrowiu lub życiu konsumenta. Działania te są związane z zablokowaniem podejrzanej partii, ewentualnym wycofaniem wyrobu z rynku i skutecznym poinformowaniem organów nadzoru i samych klientów, jeśli wyrób trafił już na półki sklepowe. Obszar tych wymagań jest bardzo szczegółowo uregulowany w prywatnych standardach zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności, takich jak np. BRC, IFS czy w międzynarodowej normie ISO 22000. Skuteczne zarządzanie incydentami i potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi wymaga od przedsiębiorstwa przygotowania odpowiedniej procedury. W procedurze powinny być zidentyfikowane potencjalne incydenty i sytuacje kryzysowe oraz uregulowane zasady postępowania na wypadek ich wystąpienia. Przede wszystkim kluczową rolę odgrywa zespół kryzysowy, który będzie podejmował decyzje w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Procedura powinna być testowana w celu sprawdzenia, czy rzeczywiście pozwala zagwarantować skuteczność podjętych działań. Przedsiębiorstwa niejednokrotnie mają problem z utworzeniem odpowiedniej procedury, która ułatwiałaby postępowanie w sytuacjach kryzysowych.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zasad tworzenia procedury zarządzania incydentami i wycofaniem wyrobu z rynku oraz wytycznych do jej testowania.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo żywności, zarządzanie incydentami, odwołanie wyrobu, wycofanie wyrobu z rynku, plan komunikacji.

Klasyfikacja JEL: L15.

MANAGEMENT OF INCIDENTS AND PRODUCT WITHDRAWAL

Abstract: In order to assure food safety, food-processing manufacturers must show initiative in preparation for potential crisis situations. Legal requirements oblige companies to take immediate action when an available product poses a threat to the consumer's health or life. These actions imply blocking a suspicious batch or a possible product withdrawal from the market, as well as effective communication with supervisory authorities and consumers if a product has already been available to them. The scope of these regulations is scrupulously listed in private safety standards and food quality, such as BRC, IFS, or in the international norm ISO 22000. Effective management of incidents and potential crisis situations requires preparation of a specific procedure. This procedure should identify potential incidents and crisis situations; moreover, it should regulate the rules of specific proceedings in an alert mode. First of all, a key role is played by the crisis team, which makes the decisions in the case of crisis situations. The procedure has to be tested to make sure it guarantees the effectiveness of particular actions. Manufacturers often have problems with creating particular procedures that would simplify decision-making during crisis situations.

The aim of this paper is to present the rules of procedure creation, incidents managements and product withdrawal from the market, as well as the guidelines for its testing.

Keywords: food safety, management of incidents, product withdrawal, product recall, communication plan.

Wstęp

Większa świadomość praw konsumenta oraz błyskawicznie reagujące media spowodowały, że coraz więcej uwagi poświęca się sprawom związanym z wycofaniami produktów z rynku. Wymagania prawne określają obowiązek wycofania wyrobu z rynku jeżeli istnieją podstawy, aby podejrzewać, że środek spożywczy jest niebezpieczny. Działania te są związane z zablokowaniem podejrzanej partii, ewentualnym wycofaniem wyrobu z rynku i skutecznym poinformowaniem organów nadzoru i samych klientów, jeśli wyrób trafił już na półki sklepowe. Obszar tych wymagań jest bardzo szczegółowo uregulowany w prywatnych standardach zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności takich jak np. BRC, IFS czy w międzynarodowej normie ISO 22000. Z punktu widzenia przedsiębiorstwa, w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa żywności, za sytuację kryzysową należy uważać każdą sytuację, która może spowodować niezgodność wyrobu z wymaga-

niami. W standardach zarządzania bezpieczeństwem i jakością żywności do sytuacji kryzysowych zalicza się m.in. wypadki przy pracy mogące stanowić zagrożenie dla produktu, powódź, pożar, braki w dostawie energii, sabotaż itp.

Skuteczne zarządzanie incydentami i potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi wymaga od przedsiębiorstwa przygotowania odpowiedniej procedury. W procedurze powinny być zidentyfikowane potencjalne incydenty i sytuacje kryzysowe oraz uregulowane zasady postępowania na wypadek ich wystąpienia w celu zapewnienia skutecznej komunikacji w momencie wystąpienia realnego zdarzenia.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zasad tworzenia procedury zarządzania incydentami i wycofaniem wyrobu z rynku oraz wytycznych do jej testowania. Zakres badań obejmuje analizę wymagań prawnych i normalizacyjnych oraz autorską prezentację podejścia do badanego zagadnienia.

1. Wymagania prawne w zakresie sytuacji kryzysowych oraz wycofania wyrobu z rynku

Na podstawie decyzji Komisji z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczącej przyjęcia planu ogólnego zarządzania kryzysami żywnościowymi/paszowymi [Decyzja 2004], za sytuacje kryzysowe uważa się takie sytuacje, w których czynniki krytyczne znajdują się na takim poziomie, który prowadzi do uznania przez Komisję, że zarządzanie danym ryzykiem pochodzącym z żywności i pasz będzie tak skomplikowane, że nie może być odpowiednio uregulowane obowiązującymi przepisami lub wyłącznie poprzez stosowanie art. 53 i 54 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 [Decyzja 2004].

Wymagania prawne obligują jedynie do podjęcia działań związanych z wycofaniem wyrobu, nie określono tutaj żadnych szczegółowych wytycznych (zasad), które obowiązywałyby przedsiębiorstwa w celu przygotowania się na taką ewentualność. Do wycofania wyrobu z rynku powinno dojść wówczas, kiedy dany produkt nie spełnia wymagań bezpieczeństwa żywności [Rozporządzenie (WE) 2002]. Na mocy Rozporządzenia (WE) nr 178/2002 w Unii Europejskiej ustanowiono system RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) – jest to system stworzony w celu szybkiego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach. W systemie RASFF biorą udział wszystkie państwa Unii Europejskiej, jak również Norwegia, Lichtenstein i Islandia (państwa EOG). W przypadku podpisania umowy

o wzajemności i poufności RASSF staje się dostępny również dla krajów trzecich. Początek funkcjonowania tego systemu w UE datuje się od 1978 r., wówczas, zgodnie z decyzją Rady 84/133/EEC, ustanowiono system, który służył powiadamianiu o zagrożeniach zdrowia i bezpieczeństwa. Zagrożenia te dotyczyły produktów konsumpcyjnych. W związku z rosnącym zagrożeniem bezpieczeństwa żywności również późniejsza dyrektywa Rady 92/59/EEC traktująca o ogólnym bezpieczeństwie produktów zawiera artykuł dotyczący systemu szybkiego ostrzegania rozszerzający zakres jego działania na wszystkie produkty, które mogą być uważane za pożywienie, oraz produkty mogące mieć kontakt z pożywieniem. Od lutego 2002 r. na podstawie rozporządzenia Komisji Europejskiej 178/2002 (artykuły 50 i 52), system powiadamiania o zagrożeniu objął również aspekt żywienia zwierząt, a także kontrolę towarów przekraczających granice.

Do głównych celów RASFF należy:

- zapewnienie ochrony konsumentom przed niebezpieczeństwem (również potencjalnym),
- wycofanie (oraz zapobieganie) żywności i (lub) pasz, które będą stwarzały zagrożenie dla zdrowia ludzi,
- zapewnienie szybkiego przepływu informacji pomiędzy państwami będącymi członkami RASFF i Komisją,
- stworzenie skutecznej komunikacji dla kontroli urzędowej w obszarze środków, które będą zapewniały bezpieczeństwo żywności.

W ramach systemu RASFF na mocy Rozporządzenia Komisji (UE) nr 16/2011 wyróżnia się następujące rodzaje powiadomień [Rozporządzenie Komisji (UE) 2011]:

1. **Powiadomienie o zagrożeniu** – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania w innym państwie będącym członkiem sieci.
2. **Powiadomienie informacyjne** – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania w innym państwie będącym członkiem sieci.
 - 2.1. Powiadomienie informacyjne w celu działań następczych – oznacza powiadomienie informacyjne związane z produktem, który został wprowadzony do obrotu lub może zostać wprowadzony do obrotu w innym państwie będącym członkiem sieci.
 - 2.2. Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi – oznacza powiadomienie informacyjne związane z produktem, który:
 - znajduje się w obrocie jedynie w powiadamiającym państwie będącym członkiem sieci albo

- nie został wprowadzony do obrotu, albo
- nie znajduje się już w obrocie.

3. **Powiadomienie o odrzuceniu na granicy** – oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, zgodnie z art. 50 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 178/2002.

4. **Powiadomienie pierwotne** – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, powiadomienie informacyjne lub powiadomienie o odrzuceniu na granicy.

Powiadomienie uzupełniające – oznacza powiadomienie, które zawiera dodatkowe informacje związane z powiadomieniem pierwotnym.

Powiadomienia przesyłane do systemu RASFF są archiwizowane od początku jego funkcjonowania. Komisja Europejska od maja 2003 r. publikuje na stronie internetowej DG SANCO (Dyrekcja Generalna ds. Ochrony Zdrowia i Konsumentów) raporty dotyczące powiadomień zgłoszonych w określonym czasie (tygodniowe i roczne). Umożliwia to m.in. ewentualną weryfikację przekazów ośrodków medialnych. Szczegółowe informacje dotyczące nazw firmowych, tożsamości indywidualnych przedsiębiorstw nie są podawane do wiadomości publicznej (tabela).

Przykład powiadomień w portalu RASFF dla owoców i warzyw z Polski

Classification	Date of case	Last change	Country	Subject	Product Category
Information for attention	19/12/2014	30/12/2014	CZ	iprodione (33.6 mg/kg – ppm) in lettuce from Poland	fruits and vegetables
Information for attention	08/12/2014	05/01/2015	SK	unauthorised substance trifluralin (0.025 mg/kg – ppm) in washed parsley roots from Poland	fruits and vegetables
Information for attention	04/12/2014	10/12/2014	CZ	flonicamid (0.73 mg/kg – ppm) in tomatoes from Poland	fruits and vegetables
Information for attention	04/12/2014	04/12/2014	PL	dimethoate (0.084 mg/kg – ppm) in apples from Poland	fruits and vegetables
Alert	19/11/2014	06/01/2015	CZ	cadmium (0.95 mg/kg – ppm) and lead (0.7 mg/kg – ppm) in carrots from Poland	fruits and vegetables
Information for attention	13/11/2014	13/01/2015	AT	ethephon (4.910 mg/kg – ppm) in tomato from Poland	fruits and vegetables

Źródło: [European Commission].

2. Wymagania normalizacyjne w zakresie incydentów, sytuacji kryzysowych i wycofania wyrobu z rynku

Zgodnie z wymaganiami normy BRC wyd. 7 przedsiębiorstwo, w celu skutecznego zarządzania incydentami i sytuacjami kryzysowymi, powinno je najpierw zidentyfikować. Do grupy incydentów można zaliczyć np.:

- przerwy w dostawie wody, energii;
- awarie kluczowych urządzeń;
- brak pracowników;
- awarie systemów przekazywania informacji;
- pożar, powódź;
- sabotaż.

W przypadku kiedy incydent mógł mieć negatywny wpływ na produkty, które już trafiły na rynek, przedsiębiorstwo musi podjąć działania związane z ich wycofaniem. W normie tej określono również wymóg posiadania przez przedsiębiorstwo procedury wycofania wyrobu z rynku. Procedura taka, żeby spełnić wymagania standardu, musi ujmować następujące elementy [BRC 2015]:

- zespół kryzysowy, w skład którego wchodzi kluczowi pracownicy posiadający określone obowiązki;
- plan (kolejność) podejmowania decyzji o wycofaniu;
- listę kontaktów (zespół kryzysowy, służby ratunkowe, dostawcy, klienci, organ certyfikacyjny, organy nadzoru; laboratoria specjalistyczne, doradcy prawni);
- plan komunikowania (klientów, konsumentów, organów nadzoru);
- plan organizacji logistycznej identyfikowalności produktu, odbioru lub utylizacji wycofanego produktu oraz uzgodnienia stanu magazynowego.

Ponadto procedura taka musi być testowana przynajmniej raz w roku.

Wytyczne standardu IFS również określają konieczność ustanowienia procedury w celu zarządzania incydentami i potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi, która powinna obejmować [IFS 2012]:

- powołanie i szkolenie zespołu kryzysowego;
- listę kontaktów alarmowych;
- źródła porad prawnych;
- informacje dla klienta;
- plan przekazywania informacji (również konsumentom).

Również w tym standardzie określono konieczność testowania skuteczności tej procedury przynajmniej raz w roku.

W normie międzynarodowej ISO 22000 w punkcie 7.10.4 Wycofania określono, że najwyższe kierownictwo powinno wyznaczyć personel mający uprawnienia do inicjowania wycofania oraz personel odpowiedzialny za wycofanie. Ponadto organizacja powinna ustanowić procedurę, która będzie obejmowała [PN-EN ISO 22000:2006]:

- powiadomienia odpowiednich zainteresowanych stron;
- zasady obchodzenia się z wyrobami, które zostały wycofane, oraz z tymi zanegowanymi, które pozostają nadal w magazynie przedsiębiorstwa;
- etapy kolejnych działań.

W wymaganiach tej normy określono również konieczność weryfikacji skuteczności programu wycofania poprzez zastosowanie symulacyjnego lub praktycznego wycofania wyrobu. Nie ma informacji na temat częstotliwości działań w tym zakresie, tak jak było to określone w wymaganiach standardów BRC i IFS.

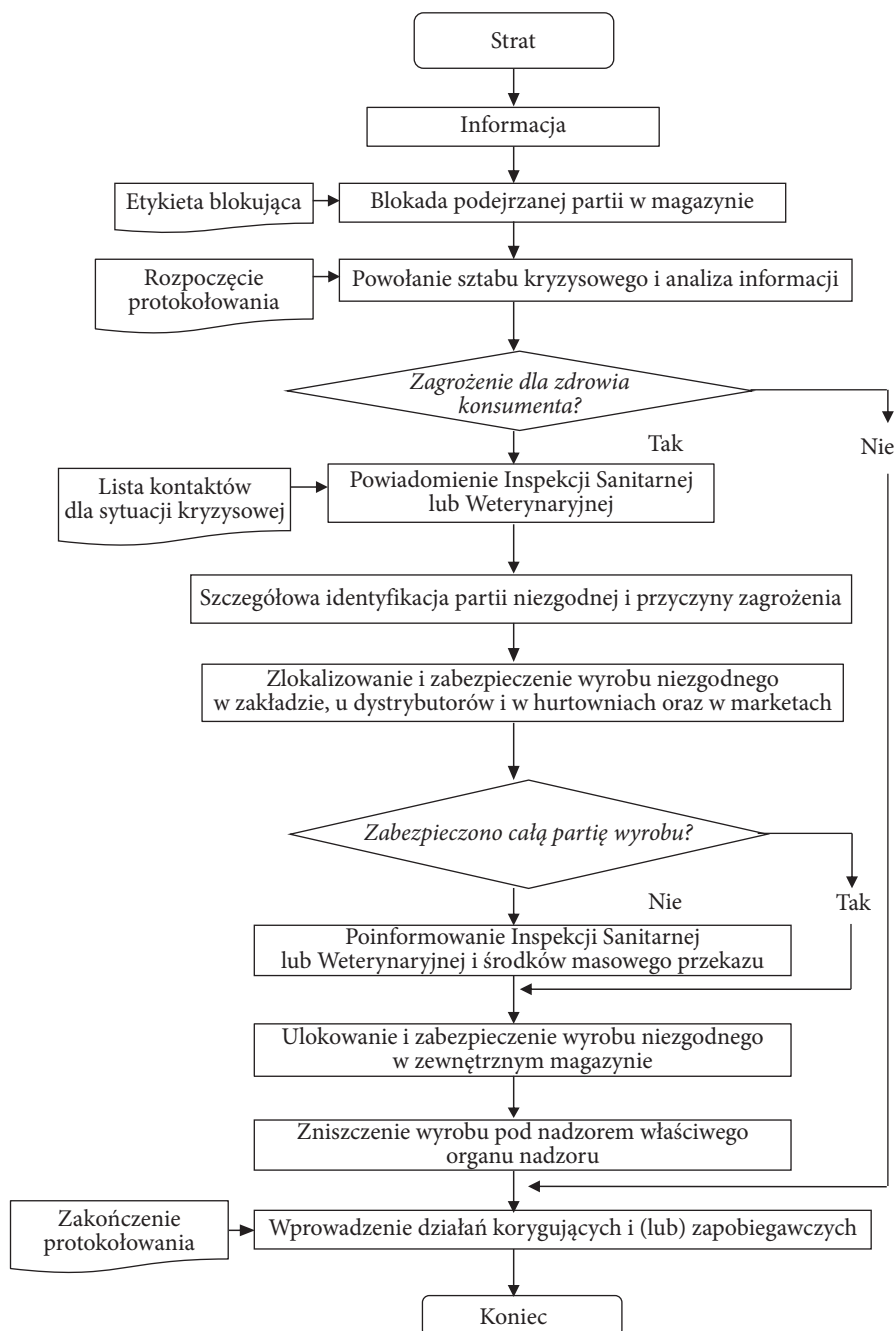
3. Procedura zarządzania incydentami i potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi w przedsiębiorstwie

Procedura zarządzania incydentami i potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi powinna zawierać zidentyfikowane potencjalne incydenty i sytuacje kryzysowe oraz uregulowane zasady postępowania na wypadek ich wystąpienia. Do sytuacji takich można zaliczyć: brak wody i (lub) prądu, wypadek przy pracy w bezpośrednim kontakcie z produktem, awarię ważnego urządzenia, np. chłodni, zanieczyszczenie wyrobu ciałem obcym, sabotaż itd. Procedura taka powinna być testowana w celu sprawdzenia, czy rzeczywiście pozwala zagwarantować skuteczność podjętych działań. Dlatego też należy opracować scenariusze wystąpienia danej sytuacji i ćwiczyć sposób postępowania. Przedsiębiorstwa niejednokrotnie mają problem z utworzeniem odpowiedniej procedury, która ułatwiałaby postępowanie w sytuacjach kryzysowych.

Kluczową rolę w zapewnieniu skuteczności procedury odgrywa zespół kryzysowy, gdyż to on będzie podejmował decyzje w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Jest istotne, aby członkowie zespołu kryzysowego byli dobrze przygotowani do reagowania w takich sytuacjach, posiadali odpowiednią wiedzę. Zespołem powinien zarządzać szef przedsiębiorstwa (prezes/właściciel/dyrektor), generalnie powinna to być osoba najwyższą rangą. W sytuacjach kryzysowych przywódca odgrywa rolę osoby, do której można się w każdej chwili udać z problemem. Przywódca odpowiada

za nadzorowanie posiedzeń zespołu i podejmowanie wszystkich decyzji. Członkowie zespołu kryzysowego od momentu, kiedy pojawią się pierwsze oznaki kryzysu, muszą być dostępni przez cały czas. Ponadto należy zapewnić, żeby w przypadku nieobecności każdy z członków zespołu miał na stałe wyznaczonego swojego zastępcę [Grzegorzczuk i Kościańczuk 2012, s. 31].

Niezwykle ważną rolę w momencie wystąpienia sytuacji kryzysowej odgrywa sposób komunikowania się z zainteresowanymi stronami. Organizacja powinna mieć przygotowane awaryjne zasady komunikowania się, obejmujące komunikację wewnętrzną i zewnętrzną. Wszelkie zdarzenia wzbudzają społeczną ciekawość, a media pośredniczą w przekazywaniu informacji na temat danego zdarzenia. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej przedsiębiorstwo musi być zdolne do poradzenia sobie z czynnikami wyjścia z tej sytuacji, jak również z presją mediów oraz opinii publicznej. Osoba, która odpowiada za kontakt z mediami, musi się odznaczać wiedzą dotyczącą sposobu kontaktowania się z ich przedstawicielami. Wiedza taka jest niezbędna, żeby ustrzec się przed napięciem, sensacją i wszelkimi nieporozumieniami, jak również dla zagwarantowania odpowiedniego klimatu dla realizacji działań naprawczych. Należy mieć na uwadze to, że niedostępność informacji lub też ich zniekształcenie może być zagrożeniem dla spokoju społecznego, utrudniać wyjście z sytuacji kryzysowej, jak również stwarzać zagrożenie utraty dobrej opinii. Istnieje wprost proporcjonalna zależność zainteresowania mediów kryzysem. Media tym bardziej interesują się kryzysem, im jest on większy. Ważne jest to, żeby dziennikarzy traktować jako siłę wspomagającą, również wówczas, gdy ich zachowanie jest agresywne. Znaczenie mediów jest bardzo istotne, gdyż szybko mogą wpływać na zdobycie dobrej reputacji przez przedsiębiorstwo lub też szybko mogą ją zniszczyć. W celu zapewnienia profesjonalnego sposobu komunikowania się należy wcześniej przygotować listę odpowiednich działań, z którą wszyscy powinni się zapoznać. Do działań tych należy między innymi prezentacja faktów oraz wyłącznie informacji, które są sprawdzone. Istotna jest również szybkość informowania mediów. Należy prezentować im ogólny plan działania zgodnie z informacjami, jakie się posiada w chwili ich udzielania. W celu zapewnienia dostępności do sztabu kryzysowego należy uruchomić numer telefonu oraz adres e-mail. Ponadto należy wykorzystać stronę internetową i zamieszczać na niej informacje, z których wiedzę będą czerpać dziennikarze. Bardzo istotne jest to, żeby w trakcie sytuacji kryzysowej nie domniemywano na temat jej przyczyny, nie szukano winnych i nie kalkulowano finansowych strat.

Schemat postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z wyrobem gotowym

Źródło: Na podstawie: [Górna 2012, s. 92]

Prostym narzędziem, które można wykorzystać w komunikacji kryzysowej, jest oświadczenie, które jest najszybszą formą przekazywania informacji, jak również sprzyja kontrolowaniu wydarzeń. Ważne jest, żeby przygotować szablony kilku wariantów oświadczeń i w razie potrzeby będzie można z nich korzystać poprzez edycję niektórych fragmentów. Pierwsze oświadczenie przekazane mediom powinno udzielać odpowiedzi na pytania: kto, co, gdzie, kiedy. W miarę rozwoju sytuacji przygotowywane komunikaty powinny być obszerniejsze. Należy mieć na uwadze, żeby przekazywać tylko fakty, w żadnym wypadku nie powinno się ich interpretować.

Procedura przeprowadzania wycofania wyrobu z rynku, żeby być skuteczną, powinna być odpowiednio zaplanowana, udokumentowana i testowana oraz aktualizowana. Standardy zalecają przeprowadzanie symulacji lub symulacji z faktycznym wycofaniem, to od przedsiębiorstwa zależy, na którą formę się zdecyduje. Najczęściej przedsiębiorstwa przychylają się do symulacyjnych wycofań, gdyż z takich działań nie muszą się nikomu tłumaczyć i nie wzbudzają niepokoju i podejrzeń. W przypadku symulacji z faktycznym wycofaniem w ich mniemaniu zawsze pozostanie na rynku wśród odbiorców doza niepewności, czy jest to na pewno tylko symulacja faktycznego wycofania?

W momencie zaistnienia realnego niebezpieczeństwa podjęcie decyzji o wycofaniu wyrobu z rynku jest trudne. To, w jaki sposób zostanie przeprowadzona akcja, czy będą wykorzystane jasne procedury, czy będzie pełna informacja skierowana do odbiorców, będzie wpływało na minimalizację negatywnych skutków wydarzenia do których można zaliczyć np. utratę dobrej reputacji. Dzięki sprawnemu przeprowadzeniu akcji przedsiębiorstwo może wpłynąć na szybszy przebieg procesu odzyskania pozycji na rynku.

Na rysunku przedstawiono schemat procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z wyrobem gotowym. Bardzo istotną rolę w przebiegu całego zdarzenia odgrywa sporządzanie protokołu z przeprowadzanych działań. Na podstawie zapisów będzie można ocenić sam przebieg zdarzenia, czy było właściwe zarządzanie sytuacją kryzysową i czy w jej trakcie miała miejsce właściwa komunikacja.

Zakończenie

Wymagania prywatnych standardów IFS, BRC oraz normy ISO 22000 mogą być wskazówką dla opracowania procedury postępowania w sytuacji kryzysowej. Oczywiście nie jest się w stanie wszystkiego przewidzieć, ale można zidentyfikować najbardziej realne sytuacje mogące zagrażać bezpieczeństwu zdrowotnemu wyrobów. Ważne jest, żeby testować różne scenariusze i w sytuacji spokoju wypracować w organizacji odpowiedni sposób postępowania. To, w jaki sposób będą przebiegały działania zespołu kryzysowego w momencie wystąpienia sytuacji kryzysowej, może wpływać na bezpieczeństwo konsumentów oraz reputację przedsiębiorstwa.

Bibliografia

- BRC Global Standard For Food Safety, 2015, iss. 7, British Retail Consortium, London.
- Górna, J., 2012, *Determinanty skuteczności identyfikowalności w nadzorze nad wyrobem niezgodnym w zakładach przetwórstwa mięsnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Grzegorzczak, A., Kościńczuk, A., 2012, *Komunikowanie w sytuacjach kryzysowych*, w: Kubiak, K. (red.), *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych niepewności*, Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa.
- Decyzja Komisji z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotycząca przyjęcia planu ogólnego zarządzania kryzysami żywnościowymi/paszowymi (2004/478/WE), Dz.U. UE L160 z 30.04.2004.
- European Commission RASFF Portal
<https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/portal/?event=searchResultList> [dostęp: 19.03.2015].
- International Food Standard, 2012, iss. 6, HDE Trade Services, Berlin.
- PN-EN ISO 22000:2006, Systemy zarządzania bezpieczeństwem żywności. Wymagania dla każdej organizacji należącej do łańcucha żywnościowego.
- Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. bezpieczeństwa żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. UE L 31 z 1.02.2002.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 16/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. ustanawiające środki wykonawcze dla systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt, Dz.U. UE L 6 z 11.01.2011.